

Відділ освіти
Терешківської сільської ради
Полтавського району Полтавської області
Терешківський ліцей

Кгаєвська Ірина Алімовна,
вчитель трудового навчання,
технологій та креслення

**ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ
ОСВІТИ**

Методичний посібник

Кгаєвська Ірина Алімовна - учитель трудового навчання Терешківського ліцею Терешківської сільської ради Полтавського району Полтавської області, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії. -2023.- 38 с.

Рецензенти:

Намазова Лариса Петрівна – заступник директора з навчально-виховної роботи Терешківського ліцею Терешківської сільської ради Полтавського району Полтавської області.

Іщенко Людмила Миколаївна - вчитель трудового навчання, технологій Веприцького ОЗЗСО I-III ступенів імені Героя Радянського Союзу С.Т. Васюти Великобудищанської сільської ради Полтавської області спеціаліст вищої категорії, старший вчитель.

Мета методичного посібника допомогти вчителю у підготовці до проведення сучасних та ефективних уроків, урізноманітнити структуру навчальних занять та методів роботи, відійти від шаблонів, навчити учнів діяти творчо і самостійно, враховуючи індивідуальні особливості. У посібнику розкрито методичні засади формування креативного мислення учнів в процесі творчої самореалізації на уроках трудового навчання, обґрунтовано форми і методи навчально-пізнавальної, творчої діяльності учнів.

Методичний посібник буде корисний вчителям трудового навчання та технологій, студентам напрямку підготовки «Технологічна освіта».

.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	6
1.1. Дослідження «креативного мислення» у науковій педагогічній літературі..	6
1.2. Проблема формування креативності мислення учнів на уроках трудового навчання та технологій	11
Розділ 2. ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ ОСВІТИ	16
2.1. Інтерактивні методи, форми і прийоми роботи на уроках технологічної галузі освіти	16
2.2. Шляхи формування креативності учнів.....	20
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА.....	24
3.1. Розробка уроку: «Що таке технологія. Основні види технологічної діяльності у побуті. Правила внутрішнього розпорядку в майстерні. Вибір об'єкта проектування. Торбинка для дрібничок»	24
3.2. Розробка уроку: Об'єкт проектної діяльності лялька-дзвіночок.	31
Висновки	38
Список використаних джерел	40
ДОДАТКИ.....	42

ВСТУП

У період суттєвих змін в освіті, техніці, науці та інформаційному середовищі суспільству потрібні молоді спеціалісти, здатні приймати креативні, нестандартні рішення та творчо мислити. Сьогодні в Україні розпочався другий етап становлення Нової української школи, коли школярі будують свою освіту, своє життя, ставлять перед собою завдання з урахуванням власних можливостей, займаються самоосвітою, навчаються творчо мислити в умовах змішаного та дистанційного навчання, яке стало новою нормою в освітньому процесі. Особливого значення набуває креативність особистості, її здатності творчо мислити, беручи участь у різних проєктах. Креативність тісно пов'язана з різними сторонами особистості людини, у зв'язку з чим проблема формування креативного мислення учнів вимагає подальшого вивчення.

Міжнародне дослідження якості освіти PISA, яке майже 20 років тому започаткувала Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), є одним із найавторитетніших джерел інформації про середню освіту у світі. Сьогодні в дослідженні беруть участь понад 80 країн / економік. Урядовці країн-учасниць довіряють результатам PISA і використовують їх під час прийняття обґрунтованих політичних рішень у галузі освіти. Аналітиками Українського центру оцінювання якості освіти перекладено рамковий документ з оцінювання креативного мислення як однієї з інноваційних галузей Міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022. У ньому схарактеризовано широке розуміння креативного мислення в науці та його звужене розуміння в межах PISA.

Метою мого дослідження є з'ясування суті сучасних способів формування критичного мислення, його переваги в навчально-виховному процесі, звернення уваги на сутність сучасного уроку, зокрема уроків технологічної галузі освіти.

У даній роботі поставлено такі завдання: 1. На основі вивчення й аналізу наукової літератури, особливостей впровадження сучасних методів та прийомів формування креативного мислення у навчанні, визначити сутність, структуру та пріоритетні форми даних технологій. 2. Визначити технології формування

креативного мислення на уроках трудового навчання та технологій, перевірити ефективність впровадження сучасних способів формування креативного мислення. 3. Рекомендувати використання форм, методів та засобів, що сприяють формуванню креативного мислення в учнів.

Об'єктом дослідження є шляхи формування критичного мислення на уроках технологічної галузі освіти.

Предметом дослідження є методи та прийоми, що забезпечують формування креативного мислення учнів на різних етапах уроку.

Для розв'язання поставлених завдань було застосовано комплекс методів дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння й узагальнення), емпіричні: діагностичні (анкетування, бесіда, спостереження, тестування, аналіз результатів діяльності) та експериментальні.

Теоретичну основу дослідження становлять: ключові положення наукової теорії пізнання про єдність діяльності, свідомості й особистості, діалектичний взаємозв'язок її свідомості, самосвідомості та саморозвитку; положення особистісно зорієнтованого та проектно-технологічного підходів у вихованні школяра; наукові праці з формування креативності мислення особистості, механізми креативного мислення.

Практичне значення дослідження визначається тим, що удосконалено методику поетапного формування в учнів креативного мислення на уроках трудового навчання та технологій.

Розроблений посібник інтерактивний, оскільки містить посилання на відео та інформаційні матеріали, віртуальні дошки та інтернет-ресурси, що дає можливість користувачам побачити різні форми роботи, прослідкувати взаємозв'язки діяльності вчителя та учнів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

1.1. Дослідження «креативного мислення» у науковій педагогічній літературі

Сьогодні загальнолюдські цінності є головними в освіті. Згідно з особистісно-діяльнісним підходом до організації навчального процесу учень знаходиться в центрі, так як той, що пізнає, навчається, розвивається.

Креативність тісно пов'язана з усіма сторонами особистості людини, тому проблема формування креативного мислення потребує подальших досліджень.

Існують різні підходи до тлумачення терміна «креативність», і, зокрема, по-різному визначається місце в структурі особистості, рівень свідомості, на якому проявляється креативність, джерела й умови розвитку. Незважаючи на різноманіття підходів, ми можемо виділити деякі спільні погляди науковців щодо явищ, які ми аналізуємо. Дослідники розглядають креативність як:

- загальну здатність до творчості (Л. Єрмолаєва-Томіна, С. Сисоєва, О. Ярошинська, В. Дружинін, Л. Пузеп, О. Кононко, О. Куцевол, В. Фріцюк);
- властивість особистості (Дж. Гілфорд, Е. Торренс, Е. Гергель);
- здатність особистості вийти за рамки певної ситуації та створити оригінальну цінність (Ф. Баррон, Д. Богоявленська, С. Медник, В. Моляко, В. Сластьонін, Л. Байтімерова, Л. Пузеп, О. Кульчицька, І. Гриненко), О. Дунаєва, Н. Добровольська);
- процес розкриття власної індивідуальності (О. Яковлєва, О. Войтенко);

Термін «креативність» вперше використав психолог Д. Сімпсон у 1922 році. На думку вченого, «креативність» — це здатність людини звільнитися від стереотипних способів мислення [15], «здатність порушити загальноприйнятий, звичний порядок уявлень у процесі мислення»[3]. Одне з перших визначень креативності було запропоновано Джоном Као, американським вченим і професором Стенфордського університету: «Креативність — це загальний процес генерування ідей, їх розвитку і перетворення їх на цінності. Цей процес поєднує в собі те, що люди називають інноваціями». Незважаючи на тривале використання терміну, креативність була виділена в окремий термін лише в

1950-х рр. XX ст завдяки Дж. Гілфорду, який в інавгураційній промові президента Психологічної асоціації запропонував психологам зосередити свою увагу та зусилля на вивченні креативності. Було засновано декілька лабораторій та інститутів, почали виходити журнали та монографії, але, за словами Р. Стернберга, лише 0,5% статей (з 1975 по 1995 рр.) були пов'язані з проблемою креативності. Однією з причин такого підходу психологів-експериментаторів до проблеми творчості є безперспективність концептуального визначення та відсутність діагностичних методів. Лише після публікації його праці, в якій він визначив різницю між двома типами розумових операцій, конвергенцією та дивергенцією, поняття творчості стало широко використовуватися та активно досліджуватися [2]. Спочатку вчений виділив чотири, а пізніше шість основних параметрів креативності:

1) оригінальність - здатність формувати віддалені асоціації, аномальні реакції, нестандартні реакції на подразники;

2) семантична гнучкість - здатність ідентифікувати ключові об'єкти та пропонувати нові способи їх використання;

3) уявно- адаптивна гнучкість - здатність змінювати форми подразників, щоб бачити в них нові ознаки і можливості для використання;

4) Спонтанна семантична гнучкість – генерувати різні ідеї без правил [1].

Загальний інтелект не входить в структуру креативності. Пізніше Дж. Гілфорд виділив шість параметрів креативності:

1) здатність ідентифікувати та оскаржувати проблему;

2) здатність генерувати велику кількість ідей;

3) гнучкість – генерування різноманітних ідей;

4) оригінальність - здатність формувати віддалені асоціації, аномальні реакції, нестандартні реакції на подразники;

5) можливість вдосконалення шляхом додавання окремих предметів;

6) здатність вирішувати проблеми, тобто здатність аналізувати та синтезувати[2].

Для визначення рівня креативності Дж. Гілфорд виділив 16 гіпотетичних інтелектуальних здібностей, які виявляють креативність. В тому числі;

- ✓ швидкість мислення - кількість ідей, які виникають за одиницю часу;
- ✓ гнучкість мислення – здатність перемикатися від однієї думки до іншої;
- ✓ оригінальність – здатність висувати ідеї, які відрізняються від загальноприйнятих;
- ✓ допитливість – чутливість до проблем світу;
- ✓ здатність висувати гіпотези;
- ✓ ірреальність – логічна незалежність реакції від стимулу
- ✓ фантастичний - повна відірваність відповіді від реальності за наявності логічного зв'язку між стимулом і реакцією
- ✓ здатність вирішувати проблеми, тобто здатність аналізувати та синтезувати;
- ✓ можливість удосконалення об'єкта шляхом додавання деталей

Серед творців теорії креативності найвідомішим є американський психолог Е. Торранс, який почав вивчати креативність у 1958 р. і присвятив їй усе своє життя. Е. Торренс визначає креативність як процес: породження чутливості до проблем, незнання, непослідовності, дисонансу тощо, вирішення проблем, пошук рішень цих проблем, формування гіпотез, перевірка гіпотез, зміна та повторна перевірка, формування результатів [17]. Він вважає, що творчий процес має кілька етапів: виявлення проблеми, пошук рішення, пропозиція та висування гіпотези, перевірка гіпотези, перегляд гіпотези та досягнення результатів. Е. Торренс визначив параметри креативності: легкість (швидкість виконання тестового завдання), гнучкість (часте перемикання від одного типу питань до іншого), оригінальність (оригінальність, з якою було виконано завдання) та Е. Торренс дає досить образне визначення: «Творити означає копати глибше, бачити краще, виправляти помилки, говорити з кішкою, пірнати глибоко, проходити крізь стіни, запалювати сонце, будувати фортеці на березі водойми». Креативність – універсальна властивість людини, що впливає

на її продуктивну здатність по відношенню до особистої діяльності. Власність порівнюється з якістю особистості. Кожна людина має багато властивостей, єдність яких означає її якість. Для того, щоб особистість досягла певної якості, вона повинна мати певні характеристики. У нашому дослідженні властивості особистості розвиваються у діяльності – у творчій діяльності. Креативність – це природна властивість особистості, яка присутня з самого початку її життя, це вища форма активності особистості, характеристика особистості. Завдяки креативності людина виражає і змінює свій внутрішній світ. Оригінальні погляди на природу креативності виклав Х. Раджей, який визначив креативність як здатність розуму створювати нові ідеї в будь-якій сфері. Виходячи з цих концепцій, креативність – це не набуті знання чи наукова діяльність, а мистецтво, яке можна вдосконалювати різними способами. Отже, креативність — це здатність постійно впроваджувати інновації в будь-який час, у будь-який вік, у будь-який спосіб, у будь-який шлях, у будь-яку технологію, у будь-яке середовище та будь-які обмеження.

За А. Маслоу, креативність – це свобода, спонтанність, самоприйняття та інші якості, які дозволяють повністю реалізувати свій потенціал (додаток 1.2).

А. Маслоу [10] вважає, що через самоактуалізацію людина виявляє інтеграцію та долає розщепленість. Завдяки епізодам самоактуалізації особистість стає більш соціальною, завершеною та спонтанною, з вищим почуттям гумору, перевершує нижчі потреби та є незалежною.

Креативність є однією з найважливіших характеристик самоактуалізації. На його думку, креативність є вродженою якістю кожної людини, але вона переважно втрачається під впливом середовища. Ядро творчості учнів утворюють креативні здібності, які є частиною загальної здібності особистості, що виявляється у творчих прийомах пізнавальної навчальної діяльності, пізнавальної діяльності, критики тощо. Під учнівською креативністю ми розуміємо унікальні психологічні характеристики, які визначають їх здатність успішно здійснювати навчальну та творчу діяльність. Вони виявляються і розвиваються в одному і тому ж процесі навчальної і креативної діяльності.

Аналіз великої кількості даних свідчить про те, що під здібностями слід розуміти сукупність якостей, що визначають правильне виконання дій, особливо креативних дій. Вони розвиваються відповідно до вроджених здібностей кожної людини в певному освітньому середовищі [11]. На думку вчених, основними творчими здібностями, які учні можуть розвинути в процесі навчання, є творча турботливість, творче мислення, уява та інтуїція; енергетичний потенціал, психомоторика, мислення, уява та емоції [2]. Т. Воробйова визначає складові креативних здібностей учнів [4]:

- багата уява;
- креативне мислення (поєднання елементів творчого та критичного мислення);

Структура креативності в роботі дослідників відрізняється як кількісно, так і якісно. Так український педагог І. Гриненко запропонував п'ятичастинну модель креативності:

- мотивація;
- емоційність і цінність;
- пізнання;
- ініціативність;
- результативність.

Систематизовані матеріали досліджень провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, дала змогу визначити структуру та компоненти креативності учнів, які можна найкраще пояснити в процесі навчання: творче мислення, творча уява та творча грамотність.

Вони тісно пов'язані і можуть розвиватися разом у процесі навчальної та творчої діяльності одночасно. Креативна уява – один із найважливіших компонентів здібностей особистості, особливо в дитинстві.

Креативне мислення визначає творчий спрямованість різноманітної діяльності учнів. Критичне мислення – це здатність учня аналізувати та оцінювати інформацію та самостійно обирати найкращий спосіб вирішення

проблеми. Креативне мислення — це здатність генерувати нові ідеї та вдосконалювати існуючі, а також знаходити шляхи вирішення проблем.

Креативна грамотність полягає в оволодінні основними методами пошуку, аналізу та продуктивній обробці інформації, від яких залежить ефективність творчої діяльності. Для оптимального розвитку креативності слід створити умови і створення цих умов залежить від учителя. Проте роль вчителя в цьому процесі не обмежується лише створенням психологічної атмосфери, вчитель також активно допомагає дітям реалізувати свою креативність.

Отже, огляд різних наукових поглядів (Додаток 1.1) на розуміння креативності дозволяє охарактеризувати цю категорію як здатність особистості до варіативності, гнучкості та творчої активності, що передує процесу творчої діяльності. Креативність не є вродженою характеристикою індивіда. Вона вважається такою властивістю особистості, яка може формуватися під впливом спеціальних умов навчання та виховання. Основними такими умовами є розвиток індивідуальності, мотивація до творчої діяльності, свобода особистості.

Розкриття педагогічного поняття «креативність» дозволяє, згідно з предметом нашого дослідження, визначити це явище як комплексний результат, що охоплює сферу інтелекту, емоцій, моральних цінностей та робить можливим досягнення принципово нового результату діяльності на новому якісному рівні.

1.2. Проблема формування креативності мислення учнів на уроках трудового навчання та технологій

У сучасному світі ключового значення набувають здібності кожної людини, пов'язані з можливістю продуктивно діяти в умовах новизни та неоднозначності за браком інформації та відсутності попередніх знань, які гарантовано призведуть до позитивних результатів.

Оскільки заявлена концепцією освіти України XXI століття особистісно орієнтована модель має впроваджуватися у життя, настав час зрозуміти природні здібності дитини творити, підтримати її, створити умови для її прояву, зацікавити, стимулювати прагнення робити по своєму. На жаль, безліч взірців і

шаблонів, які дорослі пропонують дітям для відтворення, притуплюють її прагнення до творчості, до прояву креативності.

Тому одним із шляхів вирішення цієї проблеми є креативна освіта, яку можуть забезпечити вчителі з нестандартним творчим мисленням. Її концепція ґрунтується на тому, що виховання і навчання розвиненої творчої особистості потребує широкого застосування творчих форм і методів.

Розвиток креативності учнів відбувається на всіх ступенях шкільної освіти, а найкраще починати вчити дітей творити з раннього віку. Внутрішнє сприйняття всього нового, допитливість, емоційність, досконалість сприйняття, яскрава уява, образне мислення, позитивне ставлення до навколишньої дійсності, сприяє розвитку креативної особистості.

Творча навчальна діяльність виявляється в умінні мислити з оволодінням новими знаннями, особливо під час нестандартного та оригінального розв'язання різноманітних завдань. На основі результатів дослідження Н. Лейтеса, А. Ліпкіної, В. Моляко, О. Петровського, М. Поддякова та ін. розроблено прикладну програму виховання креативності учнів, яка поєднує численні внутрішні (вікові та особистісні) та зовнішні фактори (соціальні та освітні) [11].

Внутрішніми вважаються:

Позитивні:

а) вікові (мислення, внутрішні дії, планування, достатня самооцінка, впевненість у собі, цілеспрямованість, критичне мислення, саморозвиток (у грі, експериментах), висока допитливість і загальна культура особистості);

б) особистісні (природні передумови (загальні таланти, схильності), досвід (знання, уміння, навички), характерологічні особливості (самостійність, ініціатива, сила волі), мотивація (саморегуляція)).

Негативні :

а) тенденція до конформізму, різні форми тривоги, які можуть посилити відчуття екстравагантності або страх зіграти роль білої ворони, страх перед можливим осудом з боку інших, надмірна критика, розумова ригідність.

Серед зовнішніх факторів, що впливають на креативність учнів початкових класів, найбільше виділяються такі;

Позитивні:

а) макросоціальні (вплив національної культури, традицій і норм соціальної поведінки);

б) соціально-демографічні та соціально-психологічні характеристики сім'ї (структура сім'ї, професія батьків, соціальний статус, статеві ознаки, творчість батьків, черговість народження, різниця у віці батьків, стиль сімейного виховання);

в) система освіти (потенціал творчого середовища навчання);

г) творча індивідуальність вчителя (гнучкість поведінки, самостійність, професійна мотивація та розвинена емпатія, націленість на особистісне зростання).

Негативні:

а) обмеження свободи дій, пасивність і догматизм оточуючих, тиск факторів середовища)[].

Вважається, що кожен має потенціал створити щось, але цьому потенціалу часто заважають зовнішні та внутрішні перешкоди. Роль розвитку освіти полягає в тому, щоб усунути перешкоди, які заважають розвитку креативного потенціалу людини. Інтерактивний підхід має базуватися на усуненні перешкод, таких як швидкість мислення, домінування аналітичного мислення, бажання успіху, послідовність тощо [16].

Створення в класі креативного освітнього середовища передбачає: виховання в учнів поваги до почуттів та емоцій інших; забезпечення можливості для креативного розвитку. Результатом створення креативного освітнього середовища є розвиток особистісних якостей, необхідних для творчої діяльності учнів.

Необхідною умовою розвитку творчості учнів у навчальному процесі є розвиток самостійності, оскільки творча діяльність особистості включає самостійне створення нових оригінальних виробів.

Існує кілька способів визначення проблеми, яка формує розвиток креативної особистості. Водночас, правда, незважаючи на деякі концептуальні розбіжності, більшість науковців підкреслюють важливість таких факторів:

- сприятливе середовище, яке заохочує незалежність і мобільність дітей;
- застосування технологій в активних освітніх процесах (запитання, демонстрації, взаємодії, ігри тощо);
- врахування індивідуальних особливостей учнів;
- демонстрація креативної поведінки;
- зміна характеру міжособистісних стосунків між вчителем та учнями, а також розвиток їх у бік демократизації, індивідуалізації та діалогу.

Креативність супроводжувала людину з давніх часів, і тому привертає увагу різних дослідників. Вчені часто визначають креативність як особливе та малодосліджене явище, називаючи це процесом створення нового, оскільки креативність – це здатність створювати те, що раніше було невідоме, нереалізоване чи непомічене.

Видатний український педагог і дослідник В. Сухомлинський називав креативність цілком унікальною сферою духовного життя людини, оскільки їй завжди притаманні безпосереднє й оригінальне логічне мислення, інтуїтивне пізнання природи того чи іншого явища [8].

В даний час одним із найважливіших освітніх питань і найважливішим питанням розвитку особистості, яка досліджує, навчається і формується, є питання становлення креативної особистості, яка (за словами А. Маслоу) «спроможна по-справжньому керувати майбутнім, лише така особистість може впевнено подивитись в обличчя новизні».

Організація навчального процесу керується методами і прийомами планування та проведення уроків в технологічній галузі освіти і відіграє важливу роль у формуванні творчої особистості та креативності учнів.

Отже, озираючись на вищесказане, можна зробити висновок, що проблема формування творчої особистості та креативності учнів на уроках трудового навчання та технологій потребує подальшого наукового вивчення теоретичних

та особливо методичних джерел, адже здатність школярів креативно мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, спроможне задовольнити сьогоденні освітні запити та здатність оригінально розв'язувати поставлені перед ними задачі.

Розділ 2. ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ ОСВІТИ

2.1. Інтерактивні методи, форми і прийоми роботи на уроках технологічної галузі освіти

Велике значення у формуванні творчого мислення мають методи навчання, які представляють собою мережеву роботу вчителя й учня, що веде до досягнення конкретних цілей виховання й навчання. Термін «метод» також споріднений з терміном «методологічний прийом». Їх не можна ототожнювати і змішувати, оскільки це різні явища в процесі навчання. Методичні прийоми – це елементи того чи іншого методу, які не мають мети, мають допоміжне значення і не дають кінцевого результату. По-перше, методи повинні забезпечувати досягнення мети навчання, передавати нові знання учням, розвивати їх чи перевіряти. По-друге, у методиці навчання повинна бути двостороння діяльність вчителя і учнів. Як навчальний предмет трудове навчання багато в чому є специфічним та відрізняється від інших шкільних дисциплін. Тому методика викладання предметів технологічної галузі освіти істотно відрізняється від методів навчання іншим предметам.

Розглянемо деякі найпоширеніші методи навчання [6].

На початку вивчення предмету, при ознайомленні із загальними вимогами, правилами внутрішнього розпорядку в майстерні доцільно використовувати таку форму роботи, як розповідь. Слід акцентувати увагу дітей, спираючись на їхній досвід, встановлювати зв'язок з раніше вивченим матеріалом.

Пояснення — це послідовне роз'яснення сутності і значення понять. Бажано використовувати для ознайомлення із суміжними темами, такими як: «Технологія», «Проект», «Планування» тощо. Інтерпретація матеріалу відбувається не лише під час викладення нового матеріалу, але й закріплює те, що було вивчено, особливо якщо учні ще не повністю зрозуміли матеріал. Пояснення використовується на підготовчому етапі проекту, для створення графічних, практичних, дослідницьких робіт. При цьому уточнюються конкретні завдання, пояснюється процес роботи та робиться акцент на ключові моменти. Наприклад, якщо вчитель бачить, що учень зупинився на певному етапі

практичної роботи і не знає, що робити, він може провести демонстрацію, дати словесне чи графічне пояснення, показати плакат або продемонструвати відео. Отже, метод пояснення, активно виконує функцію управління пізнавальною діяльністю учнів

Кожен урок починається з діалогу вчителя з учнями під час якого проходить опитування з використанням таких методів як «незакінчені речення», «мікрофон», «мозковий штурм» та мотивації до навчальної діяльності. Особливістю цих методів є те, що вчителі використовують добре розроблену систему запитань, щоб спрямувати учнів на розуміння та набуття нових знань на основі знань і практичного досвіду учнів. Ставлячи запитання учням, вчителі уточнюють рівень засвоєння матеріалу, визначають прогалини в знаннях, намічають шляхи заповнення цих прогалин. Слід зазначити, що питання чітко сформульовані, зрозумілі за змістом і короткі за формою. К.Д. Ушинський виявив, що добре зрозуміле запитання — половина відповіді.

Розрізняють чотири основні типи бесід: бесіда-повідомлення, бесіда-закріплення, бесіда-контроль, бесіда-повторення. Бесіду-повідомлення можна використовувати для вивчення теми «Технології в побутовій діяльності», коли є опора на вже наявний обсяг знань учнів. Наприкінці вивчення будь-якої теми відбувається поглиблене обговорення зі учнями, тобто бесіда-контроль. Наприкінці вивчення теми відбувається більш детальна бесіда з учнем, так звана контрольна бесіда. Це пов'язано з тим, що спеціально підібрані питання у вигляді тесту, можна здійснювати практично на всіх рівнях навчання. Бесіда-повторення, яка проводиться перед вивченням нового матеріалу полягає в тому, щоб нагадати учням про раніше вивчений матеріал, щоб забезпечити міцнішу основу для нового матеріалу [13].

Не так часто можна використовувати викладення матеріалу у вигляді лекції, яка повинна займати незначну частину уроку.

Ознайомлюючи учнів з такими темами, як «Художнє конструювання» та «Технічне конструювання об'єкта проєктування», учні розвивають спостережливість, просторове мислення та сприйняття предметів і явищ через

геометричні фігури. Під час виконання ескізу основна увага приділяється розумінню геометричної форми предмета, а не кольору чи текстури предмета. Якщо увага учня не зосереджена, спостереження стає простим «спогляданням», що часто призводить до поверхневих і розрізнених вражень.

Порівняння допомагає спостереженням набути цілеспрямованого характеру— визначити схожість і відмінність між окремими об'єктами та явищами. Більшість помилок у роботі учнів виникає через невміння спостерігати та порівнювати. Необхідно вчити дітей підкреслювати основну геометричну форму, відчувати пропорції та розбирати на частини конструкцію предмета. Порядок спостереження відіграє важливу роль, особливо при виконанні ескізів майбутнього виробу. Так учні при створенні ескізу, повинні спочатку визначити загальну форму предмету, а потім форму конструктивних елементів. Після цього можна переходити до художнього конструювання об'єкта проектування.

Активізація пізнавальної діяльності сприяє розвитку особистості людини, що вміє творчо розв'язувати поставлені завдання, самостійно й критично мислити, пояснювати й відстоювати свою точку зору, систематично поповнювати свої знання й застосовувати їх у подальшому житті. Навчальна діяльність характеризується проявом стійкого інтересу до досліджуваного предмета, проблеми, завдання, уваги та розумової діяльності. Вчені виділяють три рівні пізнавальної діяльності. Перший рівень – репродуктивна діяльність – бажання учня пригадати і відтворити матеріал, з метою використання на прикладах. Другий рівень – інтерпретаційна діяльність – характеризується прагненням учня зрозуміти матеріал, який вивчає, пов'язати його з відомими проблемами та прищепити вміння застосовувати знання в нових ситуаціях. Другий рівень характеризується самостійністю, знаходження способів подолання труднощів, наполегливістю. Третій рівень – творча активність – характеризується інтересом і прагненням учня знайти нові шляхи вирішення конкретного завдання, виявити творчі здібності та новаторство. Цей рівень характеризується завзятістю і наполегливістю у досягненні мети, в широкому і складному колі пізнавальних інтересів. Отже, активність у навчанні – це не

тільки активний стан учнів, а й якість діяльності. Виявляється особистість учня, його ставлення до змісту і характеру навчання, прагнення до вольової діяльності для досягнення мети. Засобами активізації є навчальні матеріали, методи і форми навчання, які використовуються вчителем, матеріальна база закладів освіти та особистісні якості вчителів [19].

Проблемні ситуації під час уроку — це особлива форма творчого пізнання, мислення та прояву креативності, в якій учні стикаються з ситуаціями, в яких вони не можуть виконувати дії відомими їм способами. Вони змушені думати, шукати інші рішення, аналізувати наслідки. Створюючи складні ситуації та завдання, учні спонукаються до активної пізнавальної діяльності. Емоційно-пізнавальне ставлення до навчальною діяльності виникає тоді, коли воно організоване як пошук відповіді на питання. Отже, ключем до інтелектуальної діяльності є пошук відповіді на запитання. При розробці запитань для учнів доречно враховувати прийом «Ромашки Блума». Його основою є поділ питань: прості запитання (фактичні) – вимагають знання фактичного матеріалу, тобто орієнтуються на пам'ять. Уточнюючі запитання - «Наскільки я розумію...», «Чи правильно я вас зрозумів...». Інтерпретуючі запитання (пояснення) – учням пропонується дати пояснення, можливість розуміння та з'ясування тих чи інших дій (чому?) чи думки.

Оціночні запитання (порівняння) – використовуються, коли хтось із учнів висловлює невдоволення чи задоволення тим, що відбулося на уроці. Креативне питання (передбачення) - «Як ви думаєте, що буде далі?». Практичні запитання - «Як ти можеш..», «Що б ти зробив...» Однак, коли опитування проводиться тільки для відтворення навчального матеріалу, воно може сильно послабити мотивацію учнів.

Кожна тема при вивченні є цінною та необхідною по-своєму. Одні з них істотно впливають на виховання в учнів самостійності та спостережливості, інші розвивають акуратність і точність у роботі або ж впливають на формування в учнів естетичного смаку. Предмети технологічної галузі освіти акцентують увагу учнів на безпосередніх зв'язках раніше вивченого з навколишнім світом.

Успішне оволодіння прийомами та методами формування в учнів креативного мислення значною мірою сприятиме формуванню творчої особистості, розвитку їх аналітичних здібностей, вихованню нового покоління винахідників, конструкторів, модельєрів, художників.

2.2. Шляхи формування креативності учнів.

В останні роки важливе місце в наукових дослідженнях має проблема розвитку креативності школярів. Зусилля науковців зосереджені на розробці методів, які допомагають цілеспрямованому розвитку креативному потенціалу школярів. Психологи та педагоги (Л. Виготський, В. Давидов, Л. Занков, З. Калмикова, Д. Ельконін та ін.) підкреслюють значення навчальної діяльності для формування креативного мислення, пізнавальної активності, накопичення суб'єктивного досвіду креативної пошукової діяльності учнів [3].

Креативність є потужним елементом розвитку особистості, що визначає готовність змінюватися та відмовлятися від стереотипів. Але найважливішим фактором, який спонукає людину до творчості, є мінливість цього світу. З усього сказаного стає зрозумілою необхідність форм, методів та засобів, в яких може розвиватися креативність.

Визначаючи шляхи розвитку креативної особистості, важливо враховувати вікові особливості, оскільки вони мають важливий вплив на розвиток креативності та вимагають відповідних методів навчання. Наприклад, аналіз психолого-педагогічної літератури показує, що учні 5-9 класів мають властиві особливості, які суттєво впливають на розвиток їх креативності. На думку багатьох психологів і педагогів, ця вікова категорія є вдалим часом для підвищення продуктивного потенціалу особистості. Однією з головних характеристик є усвідомлення індивідуальності, відмінності та унікальності людини. Проблема творення креативності стає особливо гострою в цьому віці, коли креативність пов'язана з прагненням до самовираження та самоствердження, що є ключовим і характерним для розвитку особистості.

Слід зазначити, що кожен із шляхів до підвищення креативності молодших школярів є невід'ємною частиною навчального процесу, безпосередньо

пов'язаний із явищем навчання та необхідним для його функціонування; допомагає полегшити процес навчання, сприяє взаєморозвитку вчителя та учня; визначає загально-дидактичні умови вдосконалення навчання в сучасній школі.

Одним із найважливіших шляхів підвищення креативного потенціалу учнів є створення креативного, навчально-розвиваючого середовища. Характеризується атмосферою взаємоповаги, доброти, створює сприятливі умови для творчої праці та розкриває унікальні здібності кожної особистості, допомагає учням формувати та розвивати їх творчий потенціал[17].

Розвиток креативності буде ефективним, якщо в організації креативно-розвиваючого середовища враховується сукупність взаємопов'язаних між собою сторін: зміст навчального матеріалу – система творчих завдань – організація навчально-пізнавальної діяльності. Це також вимагає запровадження нових педагогічних та методологічних інструментів для підтримки моделювання навчально-виховного процесу, виходячи із поставленої мети.

Організація сприятливих умов розвитку креативності учнів середнього шкільного віку у навчальному процесі здійснюється на уроках де є спільна творча діяльність вчителя та учнів. Креативність учнів невіддільна від креативності вчителя. Для організації навчання школярів та власної педагогічної діяльності на творчих засадах вчителі повинні:

по-перше, незалежно від конкретної проблеми володіти мінімальними знаннями про творчу діяльність і креативність;

по-друге, засвоїти суть навчального процесу і свої педагогічні функції.

У сучасній українській освіті відбувається перехід на нові стандарти освіти, реалізація компетентісного підходу у навчальний процес та оновлення виробничих технологій. Тому сучасному вчителю необхідно налагоджувати навчання творчо, удосконалювати методи навчання, розвивати креативність учнів.

Уміння людини самостійно мислити, висувати нестандартні ідеї та демонструвати креативне вирішення різноманітних ситуацій сьогодні є дуже

важливим, оскільки контроль сучасної системи освіти визначає ефективний розвиток креативних здібностей учнів[9].

Кожен урок маючи конкретні цілі та завдання забезпечує розв'язання задач, пов'язаних з процесом навчання. Вчителі можуть зіткнутися з проблемами, як структурувати навчальний процес для виконання навчальних завдань і як розумно планувати діяльність у часі. Тепер основна увага приділяється інтерактивним методам навчання, які використовуються щодня з самого початку та розроблені за допомогою програмного забезпечення для навчання. Інструментом реалізації запропонованої методики є комплекс програмно-технічного обладнання (комп'ютер, мультимедійний проектор, тачпад), що забезпечує можливість організації навчально-виховної діяльності через інтерактивне навчання. Самі мультимедійні інструменти інструктують учнів, підвищуючи їхні навички та мотивацію, а також підкреслюючи незалежність мислення та ініціативу. Сили, які впливають на настрій учня, його емоційний стан, ефективність і обізнаність, залежать від майстерності та стилю роботи вчителя. Це вимагає проектування та розробки засобів навчання, які можуть поєднувати різноманітну інформацію з навколишнього середовища (музику, текст, звук, зображення, графіку) з активними (інтерактивними) формами навчання для полегшення мислення та підвищення ефективності. Навчання рухатись за допомогою комп'ютерних візуалізацій, імітаційних моделей та тренажерів для мультимедійної презентації змісту уроку.

Тому, організовуючи творчу діяльність учнів, слід виходити з відомих психолого-педагогічних положень про те, що: здібності кожної особистості розкриваються і формуються в дії; творчі здібності людина може набути з самого раннього віку; особистість не формується пасивним спогляданням нею навчального процесу; основним рушієм розвитку здібностей особистості, у тому числі і творчих, є інтерес [12].

Узагальнюючи результати аналізу психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми, можна визначити комплекс шляхів, які забезпечують реалізацію розвитку креативності учнів у педагогічному процесі, а саме:

- проєктування цілісного творчого середовища, яке надасть учням можливість для креативного розвитку;
- створення сприятливих умов для спільної творчої діяльності вчителя та учнів у навчально-виховному процесі;
- використання вчителем методів навчання креативних ігор, інтерактивних, проблемних, евристичних методів, технологій розвитку креативного мислення;

Разом з цим необхідно зазначені шляхи розвитку впроваджувати в сучасні школи, оскільки світ вимагає зростання креативної, цілеспрямованої особистості.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

3.1. Розробка уроку: «Що таке технологія. Основні види технологічної діяльності у побуті. Правила внутрішнього розпорядку в майстерні. Вибір об'єкта проектування. Торбинка для дрібничок»

Мета уроку. Засвоєння знань про техніку, технології, основні види технологічної діяльності, правила безпечної праці та внутрішнього розпорядку у шкільній майстерні. Розвивати пам'ять. Виховувати основи культури праці.

Об'єкт навчальної праці: робоче місце учня

Обладнання. Інструмент для демонстрації та інше обладнання майстерні, плакати з охорони праці та внутрішнього розпорядку.

Тип уроку. Засвоєння нових знань

Орієнтовний план проведення уроку

I. Організаційна частина (5 хв)

II. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду учнів (10 хв)

III. Мотивація навчально-трудова діяльності (5 хв)

IV. Повідомлення теми, мети, завдань уроку (5 хв)

V. Вивчення нового матеріалу (20 хв)

VI. Практична робота (20 хв)

VII. Вибір об'єкта проектування (15 хв)

VIII. Підсумок уроку (10 хв)

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Знайомство з класом, перевірка присутніх

II. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду учнів (метод «Ромашка Блума»):

1. Як ви розумієте слово «праця»? Яку роль відіграє праця в житті людини?

2. Як ви розумієте слово «професія»? Які ви знаєте професії?

3. Назвіть професії ваших батьків.

4. Чому на виробництві робітники працюють у спеціальному одязі?

5. З яким матеріалом ви працювали у попередніх класах?

6.Що таке інструмент? Яке його призначення? Який ви знаєте інструмент для обробітку картону, тканини?

III. Мотивація навчально-трудової діяльності.

(Метод «Фішбоун») Пригадуємо разом з учнями, що у попередніх класах вони ознайомились з тим, як обробляти картон, тканину, природні матеріали. На заняттях у майстерні діти можуть навчитись працювати з більш складним інструментом, конструювати і виготовляти відповідно більш складні вироби. Наприклад, це можуть бути рухомі і нерухомі іграшки, речі побутового призначення, інструмент тощо. Здобуті знання та уміння можуть також стати у нагоді в повсякденному житті. Учитель демонструє об'єкти праці виготовлені учнями і запитує чи хочуть вони виготовляти такі речі? Якщо так, то цьому необхідно навчатись. І це навчання має починатись з організації робочого місця, ознайомлення з технікою безпеки. Крім того треба знати як виготовити ту або іншу річ. Для цього треба знати, що таке технологія або технологічна послідовність виготовлення виробу.

IV. Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Записую на дошці тему уроку, повідомляю завдання уроку:

-засвоєння понять про технологію, техніку, основні види технологічної діяльності;

-вміти дотримуватись правил внутрішнього розпорядку та безпечної праці в майстерні.

- зробити вибір відносно об'єкта проєктування

V. Вивчення нового матеріалу за планом (Метод «ЗХД»):

Знаю	Хочу дізнатися	Дізналася

а) поняття про техніку;

б) технологія як перетворююча діяльність людини;

в) правила внутрішнього розпорядку в майстерні;

г) загальні правила безпечної праці;

а) Техніку можна представити як галузь людської діяльності, що пов'язана з вивченням, застосуванням і вдосконаленням інструментів, пристосувань - різних засобів та знарядь праці. Отже, **техніка** – це сукупність засобів і знарядь праці, що застосовуються в суспільному виробництві та призначені для створення матеріальних цінностей.

б) Людина з давніх часів вдосконалювала способи, за допомогою яких виготовляла речі для власного вжитку. У результаті цієї діяльності відбулося накопичення відповідних знань та умінь, про те як необхідно виготовляти ту або іншу річ. Отже, **технологія** – це сукупність знань, відомостей про виробництво (або про послідовність певних дій чи операцій) об'єктів: речей побутового призначення, знарядь праці, харчових продуктів тощо. Технологія (як галузь знань та певних умінь) дає можливість людині перетворювати природну сировину чи матеріал на речі, що мають ціну відповідну до затрат на їхнє виготовлення та попит на ринку – їх називають матеріальними цінностями. Отже всі речі, що нас оточують у своїй більшості (за винятком природних явищ та інших об'єктів природного походження) створені людиною за допомогою технологій. Таку діяльність людини називають технологічною. Основні види технологічної діяльності, яку можна виконувати в домашніх умовах це: ремонт сантехніки, електричних приладів, ремонт квартири тощо.

в) У шкільних майстернях учні повинні додержувати встановлених правил внутрішнього розпорядку.

До початку занять:

одягнути спецодяг;

приходити у майстерню до дзвінка;

при собі учень повинен мати: щоденник, підручник, зошит, олівець, лінійку, гумку;

Під час заняття:

оглянути своє робоче місце й підготувати його до роботи;

працювати тільки на своєму робочому місці і не залишити його без дозволу учителя;

дбайливо зберігати інструмент, економно використовувати матеріал;

Наприкінці заняття:

витерти й покласти на місце інструменти, пристрої, матеріали;

виходити з майстерні з дозволу учителя.

г) Загальні правила безпечної праці у шкільних майстернях:

1.Перевірити, чи правильно надітий спецодяг. Старанно підібрати волосся, заправити кінці косинки тощо.

2.Перевірити стан робочого місця, наявність та справність інструментів.

3.Не залишати робоче місце без дозволу учителя.

4.З інструментами й матеріалами поводитись обережно.

5.Під час роботи не розмовляти, не заважати працювати іншим.

6.Не крутити без потреби ручки й важелі верстатів і верстаків, без дозволу учителя не вмикати електричні прилади й устаткування.

7.Не складати на робочому місці непотрібні саме тепер інструменти й матеріали.

8.Роботу можна виконувати тільки справними інструментами.

VI. Практична робота

6.1 Вступний інструктаж

Завдання 1. Ознайомитися із обладнанням у майстерні.

Застосовуючи *метод демонстрації*, спільно з учнями, з'ясовую які інструменти та обладнання знаходяться в майстерні.

Завдання 2. *Інтерактивний метод кооперативного навчання «Робота в групах»*. Інструменти та матеріали для виготовлення об'єкту проєктування

Кожна група отримує вказане завдання, дає власну відповідь і обґрунтовує її.

Результати роботи заносять у таблицю:

Таблиця

№	Назва інструменту, матеріалу	З якого конструкційного матеріалу виготовлено	Призначення

I група (Ножиці)

II група (Тканина)

III група (Нитка)

IV (Голка)

6.2 Заклучний інструктаж

Учитель просить дітей уважно переглянути отримані результати і коротко обговорити такі питання:

- 1.Що спільного в будові інструментів, які вказані в таблиці?
- 2.Що спільного в матеріалі, які вказані в таблиці?
- 3.У чому головна відмінність?

VII. Вибір об'єкта проєктування. Метод «Піраміда об'єкта проєктування»

Проєктування – процес, який починається з моменту отримання завдання; розробка концепції, аналіз об'єкта, конструювання, макетування, проектна документація:

- назва об'єкта «Горбинка для дрібничок»;

- функція, призначення- ;
- габаритні розміри-;
- аналіз існуючих аналогів (матеріал, форма, естетика)
- вимоги до дизайну об'єкта;
- норми витрати матеріалу
- ескізи креслення виробу;

Організаційно-підготовчий етап
Формуємо банк даних
 Використовуючи різноманітні джерела інформації, знайди декілька моделей-аналогів (подібних до того, який ти хочеш зробити) майбутнього виробу.
 Саме вони і стануть твоїм «Банком даних».

Модель-аналог - подібні за призначенням до твого майбутнього виробу.
 Серед них нам потрібно обрати базову модель.

Базова модель - та, яку ти візьмеш з Банку даних за основу для виконання власного проекту.

За допомогою алгоритму побудувати піраміди об'єкту проектування:

- 1 – назва об'єкту.
- 2 – Два слова, що описують об'єкт.
- 3 – Три слова, що описують місце використання.
- 4 – Чотири слова, що описують проблему.
- 5 – П'ять слів, що описують матеріал, з якого можна виготовити об'єкт.
- 6 – Шість слів, що описують способи виготовлення об'єкту.
- 7 – Сім слів, що описують порядок дій, які відбуваються задля розв'язання проблеми.
- 8 – Вісім слів, що описують розв'язання проблеми.

Базова модель – форма виробу, яку використовують для розробки цілого ряду подібних виробів.

Модель-аналог – це модель, що створена на основі базової моделі, але відрізняється формою деталей чи оздобленням.

Конструкторський етап
Аналіз виробів-аналогів. Обираємо базову модель

Таблиця об'єктів проектування			
Вимоги до конструкції	Модель №1	Модель №2	Модель №3
Призначення виробу			
Естетичний та оригінальний вигляд (Оригінальність конструкції)			
Зручність у використанні. Практичність			
Простота конструкції та виготовлення.			
Використання недорогих матеріалів.			
Економичність			
Вимогам дизайну (пропорційності форм)			

№ 1   № 2   № 3

Оглянь уважно свій банк даних та дай відповіді на запитання:

Яка модель-аналог є найскладнішою для виготовлення?
 Яка модель-аналог є найоригінальнішою?
 Яка модель-аналог є найбезпечнішою у користуванні?
 Яка модель-аналог є найгарнішою?

Після огляду моделей-аналогів зроби висновок:
 Я обрав базовою моделлю виріб № _____ тому, що _____
 Думаю, що зможу виготовити подібний виріб за _____ уроків.

VIII Підсумок уроку.

Зразу можу застосувати	Усе зрозуміла
Ніколи не зможу застосувати	Зовсім не зрозуміла

7.1 Рефлексія (усвідомлення набутих знань, виконаної роботи)

7.2 Заключна частина:

виставлення оцінок за роботу на уроці;

Д/з Вивчити правила внутрішнього розпорядку в майстерні. Перейти за QR-code та виконати вправу.

3.2. Розробка уроку: Об'єкт проектної діяльності лялька-дзвіночок.

Мета: навчити розробляти технологічний проект; познайомити з народною іграшкою лялькою-дзвіночок та способами виготовлення даної ляльки;

виховувати в учнів потребу в дотриманні культури поведінки, старанне ставлення та уважність під час виконання

роботи, акуратність та естетичний смак; розвивати образне мислення, творчі здібності; створити умови для збагачення індивідуального досвіду; розвивати естетичний смак та допитливість, креативне мислення, розвивати інтерес до народної іграшки, бажання виготовити іграшку старовинним способом.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: план-конспект, презентація, наочність, моделі-аналоги.

Завдання:

- Ознайомитися з різновидами народних іграшок та проаналізувати їх;
- Вивчити додаткові джерела інформації;
- Сконструювати та виготовити виріб

Орієнтовний план проведення уроку

I. Організаційна частина (5 хв)

II. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду учнів (10 хв)

III. Мотивація навчально-трудова діяльності (5 хв)

IV. Повідомлення теми, мети, завдань уроку (5 хв)

V. Вивчення нового матеріалу (20 хв)

VI. Практична робота (35 хв)

VII. Підсумок уроку (10 хв)

Хід заняття

I. Організаційна частина

1. Перевірка присутніх.
2. Перевірка наявності робочого одягу.
3. Підготовка робочого місця до роботи.

II. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду учнів (метод «Ромашка Блума»):

1. Як ви розумієте поняття «народна іграшка»? Яку роль відіграє іграшка в житті людини?

2. Як ви розумієте слово «лялька»? Які ви знаєте ляльки?

3. Назвіть яка лялька є у вас вдома?

4. З якого матеріалу виготовляють народні іграшки

5. З яким матеріалом ви працювали у попередніх класах?

6. Що таке інструмент? Яке його призначення? Який ви знаєте інструмент для обробітку картону, тканини, ниток?

III. Мотивація навчальної діяльності

Коло очікувань від уроку

«Я тут, тому що ...». «Я тут, незважаючи на те, що ...».

Виконати індивідуальне завдання:
вписати на листок А-4 два-три очікування від уроку, прикріпити на дошці. Два добровольці роблять огляд.

Пригадуємо разом з учнями, що у попередніх класах вони ознайомились з тим, як обробляти картон, тканину, природні матеріали. На заняттях у майстерні діти можуть навчитись працювати з більш складним інструментом, конструювати і виготовляти відповідно більш складні вироби. Наприклад, це можуть бути рухомі і нерухомі іграшки, речі побутового призначення, інструмент тощо. Здобуті знання та уміння можуть також стати у нагоді в повсякденному житті. Учитель демонструє об'єкти праці виготовлені учнями і запитує чи хочуть вони виготовляти такі речі? Якщо так, то цьому необхідно навчатись. І це навчання має починатись з організації робочого місця, ознайомлення з технікою безпеки. Крім того треба знати як виготовити ту або

іншу річ. Для цього треба знати, що таке технологія або технологічна послідовність виготовлення виробу.

IV. Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Записую на дошці тему уроку, повідомляю завдання уроку. Заповнення таблиці в зошиті. Робота в парі

Знаю (виклик)	Хочу дізнатись (виклик)	Навчаюсь (рефлексія)
Робота в парі: що я знаю про тему уроку?	Формулювання цілей	Співвідношення старої та нової інформації

V. Вивчення нового матеріалу

Історія ганчіркової ляльки.

Іграшка - один з найдешевших витворів мистецтва. Вона доступна всім. Її відрізняє від інших видів мистецтва і те, що іграшка супроводжує людину з першого дня народження до старості. Створення іграшки - прекрасне, стародавніше і завжди молоде, веселе ремесло в світі.

Я хочу познайомлю вас з іграшкою особливою - народної. Народні іграшки - це не ті, які створюються цілими партіями на фабриках і заводах. Першу народну іграшку зробила ще стародавня людина, коли сліпив собі горщик для їжі, а з глини, що залишилася, зробив дочці ляльку. А син і дочка вирости і зробили такі ж іграшки своїм дітям.

Народна іграшка є в будь-якій країні, і у кожної - свій національний характер, тому що в іграшках відображається людська історія.

Інтер'єрна іграшка, особливо лялька, сьогодні популярна практично скрізь. Попри глибоку історію, відроджуватися це мистецтво почало лише останніми роками. Якщо донедавна світ задовольняли фабричні тиражовані іграшки, то зараз неабияку зацікавленість викликають іграшки оригінальні, створені за технологією hand made (ручна робота).

Інтер'єрні ляльки - це не іграшки для дітей (маленьким дітям їх давати не можна), у них інше призначення. Колекційні, декоративні інтер'єрні ляльки відкривають нові можливості для дизайну, стають чудовим доповненням інтер'єру будь-якого стилю: і класичного, і етнічного, і сучасного, модерного. Завдяки оригінальності вони займають почесне місце серед інших предметів декору - статуєток, ваз, свічників, штучних квітів тощо, прикрашають не тільки оселі, а й місця відпочинку, клуби, бібліотеки, ресторани, кав'ярні та ін. Зі смаком виконана лялька чи інша іграшка пожвавить будь-яку кімнату, створить у ній особливий настрій і затишок, стане чудовим арт-об'єктом, яким хочеться милуватися.

Характерна інтер'єрна лялька - це лялька з виразною зовнішністю, що відображає певні емоції, настрої. Особливо актуальною для нас буде лялька в українському вбранні. Пошиття ляльок - цікавий процес, тобі неодмінно захочеться створювати все нові й нові образи. **Дзвіночок** - лялька добрих звісток, оберіг гарного настрою. Батьківщина цієї ляльки - Валдай. Звідти пішли валдайские дзвіночки. Дзвін оберігав людей від чуми та інших страшних хвороб. Дзвіночок дзвенів під дугою на всіх святкових трійках. Дзвіночок має куполоподібну форму, а зверху нагадує сонечко. Ця лялечка - весела, завзята, приносить в дім радість і веселощі. Даруючи Дзвіночок, людина бажає своєму другові отримувати тільки добрі звістки і підтримує в ньому радісний і веселий настрій.

Пропоную вам зробити ляльку-дзвіночок

VI. Виконання практичної роботи. Інструктаж з охорони праці.

Перед початком роботи будь-ласка подивіться на своє робоче місце. На заняттях ми користуватимемося різними предметами, дотримання техніки безпеки при цьому є обов'язковим.

<https://www.youtube.com/watch?v=XN7L4YvwNBc>

Перейшовши за посиланням чи QR-code пригадайте правила безпеки під час роботи з ножицями

Процес виготовлення ляльки-мотанки Дзвіночок можна переглянути перейшовши за посиланням чи QR-code

<https://www.youtube.com/watch?v=ZQ1S112yo6Q>

Для виготовлення лялечки нам знадобляться:

1. Три кола діаметром 25, 20 і 15 см з різнокольорової тканини
2. Квадрат зі стороною приблизно 15 см білої тканини для особи.
3. Кольоровий лоскутик трикутної форми - це для хусточки.
4. Нитки для обв'язування.
5. Вата або синтепон для голови.
6. Дзвіночок.

Вимоги безпеки перед початком роботи:

робочий інструмент і матеріал розкладете у встановленому місці, в зручному і безпечному для користування порядку.

Порядок виконання

ляльки

1. Грудочку синтепону скачуємо і прив'язуємо до дзвіночка не дуже щільно, щоб залишався зазор близько 0,5мм. Покриваємо кульку синтепону з дзвіночком колом більшого діаметру і перев'язуємо ниткою.

2. Кола, меншого розміру, складаємо разом. Також рівненько надягаємо на голівку і обв'язуємо.

3. У білого квадрата складаємо кути по діагоналі до центру. Вільні кути це майбутні ручки

4. Надягаємо білий клопоть на голову, розподіляючи складки на обличчі так, щоб був рівний лик. Прив'язуємо червоною ниткою так, щоб біла тканина була прихвачена скрізь.

5. Формуємо ручки, робимо рукавички з манжетами. Будьте уважні, коли робите другу руку, вона повинна бути по довжині така ж як і перша.

6. Прив'язуємо тасьму до шиї ззаду.

7. Одягаємо косинку і зав'язуємо її ззаду

8. Лялька готова.

VII. Підведення підсумків уроку.

Визначення кращих виробів. Оцінювання виробів та відповідей на поставлені запитання.

Метод «Прес»

Схема:

- 1 – Я вважаю, ...
- 2 – Тому що ...
- 3 – Наприклад, ...
- 4 – Отже, ... Таким чином, ...

VIII. Повідомлення домашнього завдання.

Придумати ім'я і невелику розповідь про свою ляльку. Перейшовши за посиланням чи QR-code виконати інтерактивну вправу-пазл «Лялька»

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=1abed7f6a207>

Висновки

Проведене дослідження проблеми формування креативності мислення учнів на уроках технологічної галузі освіти дало змогу дійти наступних висновків:

➤ з'ясовано, що відповідно до теми дослідження, розкриття педагогічного змісту поняття «креативність» дозволило визначити цей феномен як складне особистісне утворення, що охоплює сферу інтелекту, емоцій, моральних цінностей та робить можливим досягнення принципово нового результату діяльності на новому якісному рівні.

➤ здійснений огляд різноманітних точок зору вчених на розуміння креативності дозволяє конкретизувати цю категорію як здатність особистості до варіативності, гнучкості, інноваційності мисленнєвої діяльності, що передуює процесу творчої дії. Креативність не є вродженою характеристикою індивіда. Вона вважається такою якістю особистості, що може бути сформованою завдяки особливим умовам виховання та навчання. Основними такими умовами є розвиток особистості, мотивація до творчої діяльності та свобода індивідуальності;

➤ у процесі теоретичного аналізу визначено, що вчитель виступає як фактор впливу на обдарованих учнів і на те, як вони справляються з навчанням. Креативні вчителі застосовують свої знання, вміння створювати позитивне навчальне середовище у своїх класах, яке сприяє розвитку природних задатків і нахилів учнів, що максимізує можливості навчання, в яких обдаровані учні добре мотивовані на навчання. Таким чином, ефективність роботи креативного вчителя зумовлена високими професійними й особистісними показниками, вміннями створювати у навчально-виховному процесі креативне середовище, організувати креативне діалогове навчання, впроваджувати інноваційні засоби, методи та прийоми навчання, що стимулюють розвиток творчого потенціалу обдарованих учнів;

➤ уроки з використанням різних методів, засобів, прийомів та технологій сприяють більшій ефективності, образності та емоційності, що є запорукою більш якісного навчання. Тому досить важливим є те, що в учнів зростає

мотивація до навчання. Обираючи методи, слід не забувати змінювати види діяльності учнів, щоб підтримувати їхню зацікавленість та увагу. Адже коли дітям набридає одноманітність викладу теми, їм стає нецікаво і вони перестають засвоювати матеріал, що погано впливає на ефективність навчання.

Саме правильний вибір і доцільне застосування методів навчання у школі здатні забезпечити високий рівень знань учнів, а також виховати в них потребу в систематичній, свідомій, творчій навчальній праці.

Список використаних джерел

1. Антонішева В.Л. Визначення сутності поняття креативності в психолого-педагогічній науці. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. 2010. Вип. 14, книга II. С. 11–18.
2. Антонова О. Є До проблеми визначення сутності поняття креативності: проблеми та пошуки. Нові технології навчання: наук.-метод, зб. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Київ-Вінниця, 2012. Вип. 71. С. 8–15.
3. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності: проблеми та. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ім. І. Франка, 2012. С. 14–41.
4. Воробйова Т. В. Формування креативних здібностей школярів у процесі розв'язання навчальних завдань: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2014. 19 с.
5. Дунаєва О. М. Інтерактивна технологія формування педагогічної креативності. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. праць УПДПУ ім. П. Тичини. 2007. Вип. 19. С. 138–143.
6. Житник Б. О. Методичний poradnik: форми і методи навчання. Х.: Вид. група « Основа », 2005. 128 с.
7. Концепція НУШ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Кульчицька О. І. Сисоєва С. О., Цехмістер Я. В. Обдарованість та психологічні технології її розвитку. Педагогічні технології: наука-практиці: навч.-метод. щорічник / за ред. С. О. Сисоєвої. Київ: ВІПОЛ, 2002. Вип. 1. С.145–192.

9. Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць. Вип. 2 / за ред. доц. В.В. Павленко. – Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2020. – 188 с.

10. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики. СПб.: Евразия, 1999. 432 с.

11. Овчаров С. М. Овчарова К. В. Інтегровані уроки – креативні учні: навч.-метод. Посібник. Полтава: АСМІ, 2012. 72 с.

12. Овчаров С. М. Розвиток креативності вчителів інформатики в системі неперервної професійної освіти. sworld. URL: <https://www.sworld.com.ua/simpoz8/22.pdf>.

13. Особливості розвитку креативності молоді XXI століття URL : <http://ap.uu.edu.ua/article/265> (дата звернення 24.10.2022)

14. Остапенко Н. І. Творчий потенціал особистості у контексті проблем сучасної освіти. Актуальні питання мистецької педагогіки : зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. Хмельницький : ХГПА, 2013. Вип. 2. 154 с

15. Павленко В.В. Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості / В.В. Павленко // Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. – С. 145– 150.

16. Павленко В. В. Розвиток креативності школярів як педагогічна проблема. Проблеми освіти: наук-метод. зб. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 85. С. 152–158.

17. Понасенкова С. В. Обдаровані діти: формування та розвиток здібностей (психологічний аспект). Проблеми виховання. 2003. №2. С. 21-35.

18. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика. М.: Педагогика, 1976. С. 29–33.

19. Шрагіна Л. І. Технологія розвитку креативності. К.: Шк. світ, 2010. 160 с. (Серія «Психологічна скарбничка»).

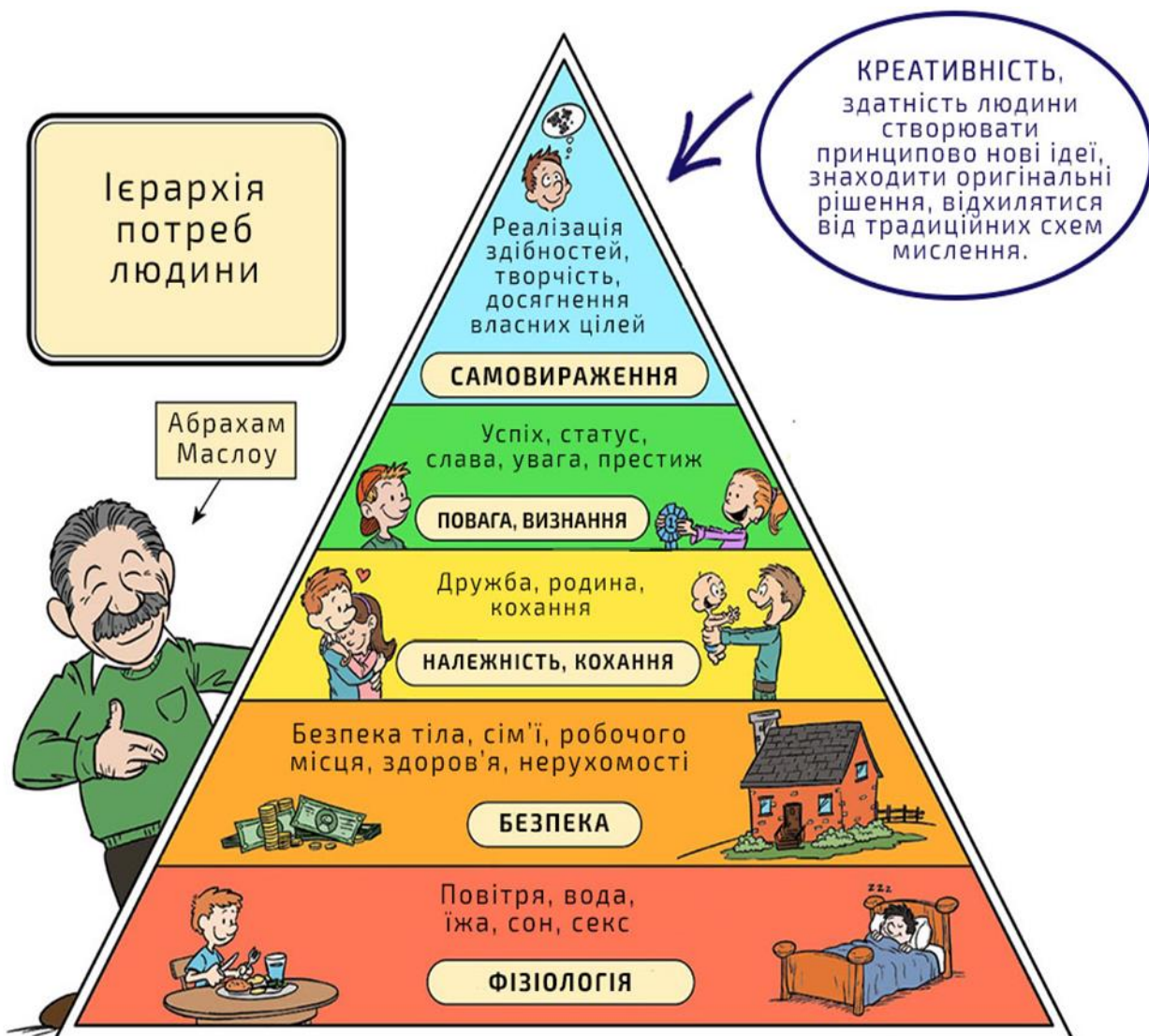
ДОДАТКИ

Додаток 1.1

Таблиця А.1. Суть креативності з точки зору різних науковців

Автори	Визначення поняття «креативність»
Альберт Сент Дьорді	Креативність – творче мислення, яке полягає в тому, щоб подивитися на те, що бачать усі, і подумати про те, про що не подумав ніхто
Г. Айзенк	Креативність є компонентом загальної розумової обдарованості
Вільям І. Койн	Креативність – породження оригінальних і доречних ідей
Герет Джонс	«Мені потрібні люди, які не вписуються в систему»
Дж. Гілфорд, К. Тейлор, Г. Грубер	Креативність – творча здібність, що є самостійним чинником, незалежним від інтелекту
І.Я. Лернер	Креативність – процес створення людиною об'єктивно або суб'єктивно якісно нового за допомогою специфічних інтелектуальних процедур, які не можна уявити як такі, що точно описуються і строго регламентуються, системи операцій або дій
Л.С. Виготський	«Було б чудом, якщо б уява могла створювати з нічого або якщо б вона мала інші джерела для своїх творінь, окрім попереднього досвіду»
Р. Уайсберг	Креативність – творче мислення, яке діагностується по якості продукту, а не по способі його одержання.
Чарльз Девіс	Креативність – втілення того, чого ще ніхто не робив, включає: задум + винахід + застосування
Я.А. Пономарьов	Креативність – психологічна властивість, інтелектуальна активність й чутливість (сензитивність) до побічних продуктів своєї діяльності

Розуміння поняття креативності за А.Маслоу

Тест креативного мислення Вільямса

На цій сторінці намальовані незакінчені фігури. Якщо ти додаси до них додаткові лінії, у тебе можуть вийти цікаві предмети чи історії. Намагайся намалювати такі картинки, які не зміг би придумати ніхто, крім тебе. Роби кожену картинку докладною та цікавою, додаючи до неї різні деталі. Придумай цікаву назву для кожного малюнка та напиши його знизу. На виконання завдання приділяється 25 хвилин. Намагайся працювати швидко, але без зайвого поспіху. Якщо в тебе виникли запитання, постав їх зараз. Починай працювати над малюнками

1

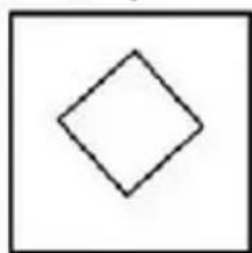
2

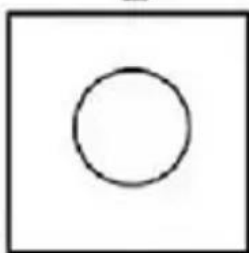
3

4

5

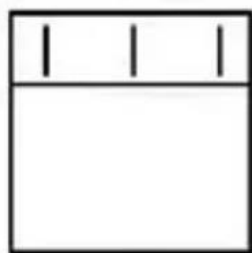
6

7

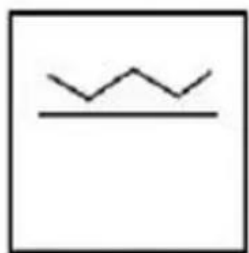
8

9

10

11

12

Сьогодні диктує нам нові реалії, нові виклики та нові потреби. Ніщо так не об'єднує людей як біда... Сьогодні в Україні вона на всіх одна - війна,.. АТО..,ООС .., - хоч як би ми це не називали...У прагненні підтримати наших відважних воїнів єднаються і дорослі, і діти...Оберіг, зроблений руками дитини, має велику захисну силу.

Подарунок воїну своїми руками.

Мета: познайомити з історією народної ляльки, з обрядами і традиціями, пов'язаними з виготовленням ляльок; прищепити інтерес до культури своєї Батьківщини, до витоків народної творчості; розвивати образне мислення, творчі здібності. Домогтися глибокого осмислення значення ляльки-мотанки в житті людини. Вироблення духовної потреби берегти її як сімейний скарб, як оберіг. Виховувати повагу до захисників України. Передати їм частинку своєї віри і тепла.

Янгол-охоронець для захисників України з стрічок та фоамірану

Кожна людина має свого янгола-охоронця, а що може бути кращим за оберіг зроблений своїми руками для захисників України. Усі бажаючі можуть його зробити. Адже, оберіг - це найкраща мотивація та підтримка для наших захисників.

